

Sygn. akt I C 624/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 czerwca 2021 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie – I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący sędzia SO Przemysław Jagosz

Protokolant sekr. sąd. Joanna Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 21 czerwca 2021 r., w O., na rozprawie,

sprawy z powództwa **K. F. i R. F.**

przeciwko **Bankowi (...) S.A. w W.**

o zapłatę i ustalenie

I. ustala, że umowa kredytu budowlano-hipotecznego nr (...) - (...) z 22 października 2003 r. zawarta między powodami i poprzednikiem prawnym pozwanego jest nieważna;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 73 920,35 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 30.04.2021 r. do dnia zapłaty i oddala powództwo w pozostałej części;

III. zasądza od pozwanego na rzecz powodów zwrot kosztów procesu w kwocie 6 417 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku.

Sygn. akt I C 624/20

UZASADNIENIE

Powodowie ostatecznie – po zmianie powództwa dokonanej pismem z dnia 30.03.2021 r. (k. 306 i dalej) - wnieśli o:

1) zasądzenie od pozwanego na ich rzecz solidarnie (lub łącznie) kwoty 74 467,72 zł (PLN) tytułem zwrotu świadczenia nienależnego uzyskanego od nich przez pozwanego Bank w okresie od 6.07.2010 r. do 14.02.2020 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od 17 kwietnia 2020 r. do dnia zapłaty,

2) ustalenie, że umowa kredytu budowlano-hipotecznego nr (...) - (...) z 22.10.2003 r. zawartej między powodami a Bankiem (...) S.A. z/s w K. (poprzednikiem prawnym pozwanego) jest nieważna,

ewentualnie,

3) ustalenie bezskuteczności części postanowień wymienionej wyżej umowy (ustępu 2 pkt 2 i 4 załącznika nr 7,

a nadto:

4) zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych z ustawowymi odsetkami od dnia prawomocności orzeczenia.

W uzasadnieniu tych żądań podnieśli, że:

- a) zawarli umowę kredytu z poprzednikiem prawnym pozwanej jako konsumenci,
- b) umowa została zawarta według standardowego wzorca stosowanego przez pozwaną,
- c) postanowienia w zakresie klauzuli denominacyjnej nie były indywidualnie uzgadniane i są niedozwolone,
- d) nie poinformowano należycie o sposobie i mechanizmie ustalania kursu (...) u pozwanej, w tym zwłaszcza o ryzyku związanym z możliwością jednostronnego kształtowania wysokości zadłużenia przez pozwaną,
- e) nie poinformowano należycie o stosowaniu dwóch różnych kursów waluty (...) służących do ustalania kapitału kredytu i spłaty rat kredytu oraz o ekonomicznych skutkach takiego mechanizmu,
- f) nie poinformowano należycie, iż kredytobiorca ponosi nieograniczone ryzyko kursowe wynikające z umowy przy jednoczesnym ograniczeniu ryzyka banku wyłącznie do wysokości udzielonego kredytu.

(pozew k. 4-28, zmiana powództwa k. 306 i nast.).

Pozwany Bank wniósł o oddalenie powództwa i zwrot kosztów procesu. W szczególności zakwestionował, że:

- a) istnieją podstawy do stwierdzenia nieważności umowy z uwagi na jej sprzeczność z art. 69 ust. 1 ustawy prawo bankowe w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia, czy też jej nieistnienia,
- b) umowa kredytu pozostawała czynnością naruszającą granicę swobody umów art. 353¹ k.c. i jako taka była sprzeczna z zasadami współżycia społecznego,
- c) postanowienia umowy nie stanowiły wyniku indywidualnych negocjacji,
- d) w przypadku stwierdzenia abuzywności postanowień umownych składający się na tzw. klauzulę przeliczeniową/denominacyjną umowy nie dało się nadal wykonywać, a w konsekwencji istniały podstawy do stwierdzenia jej nieważności,
- e) postanowienia umowy kredytu nie spełniały wymogu jasności i jednoznaczności,
- f) postanowienia umowy kształtowały interes powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy,
- g) pozwany bank był w jakimkolwiek zakresie bezpodstawnie wzbogacony względem powodów,
- h) powodom przysługiwało względem pozwanej jakiejkolwiek roszczenie o zapłat czy ustalenie,
- i) bank ustalał kursy walut publikowane w tabeli kursów walut obcych w sposób dowolny.

Pozwany podniósł nadto :

- a) zarzut przedawnienia w zakresie roszczenia o zwrot zapłaconych rat udzielonego kredytu, jako dotyczącego świadczenia okresowego.
- b) brak interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie.

(odpowieź na pozew k. 106-126, pismo k. 318-320)

Sąd ustalił, co następuje:

W świetle twierdzeń stron, wspartych niekwestionowanymi dokumentami (w szczególności: umowa kredytowa, wniosek kredytowy, wnioski o wypłatę, zaświadczenia), jak również zeznaniami powodów, za bezspornie wykazane uznać należało, że:

1. Powodowie jako konsumenci w dniu 17.09.2003 r. wystąpili do poprzednika prawnego pozwanego Banku z wnioskiem o udzielenie kredytu w kwocie 112 000 zł (PLN) na okres 28 lat, który miał być wykorzystany na budowę domu wolnostojącego (wniosek k. 131-132).

1. W oparciu o przedłożone do pozwanego dokumenty obrazujące wysokość uzyskiwanego przez powodów dochodu, uznano, że powodowie nie posiadają zdolności kredytowej kredytu złotówkowego (k. 139),

2. W dniu 13 października 2003 r. w trakcie ponownej analizy zdolności kredytowej na wniosek powodów wydłużono okres kredytowania do maksymalnego (360 miesięcy) oraz dokonano zmiany waluty kredytu z PLN na franki szwajcarskie (...) wyznaczenie wysokości kredytu k. 140, notatka służbowa k. 140v).

3. W dniu 22 października 2003 r. strony zawarły umowę kredytu budowlano-hipotecznego nr (...) - (...), w której Bank zobowiązał się postawić do dyspozycji powodów kredyt w wysokości 39 060 CHF do wykorzystania go do budowy nieruchomości mieszkalnej położonej w K. (§ 2.1, § 2.2 i § 2.4 - k. 34).

4. Powodowie zobowiązali się spłacić kredyt w miesięcznych ratach z odsetkami w terminach i wysokościach określonych w harmonogramie spłat, stanowiącym integralną część umowy (§ 9.1, § 9.4, § 9.6 - k. 34v-35).

5. Okres kredytowania wynosił 360 miesięcy (§2.3 - k. 34).

6. Prowizja wynosiła 585,90 CHF i stanowiła 1,50% kwoty kredytu (§ 3.1. k. 40).

7. Zgodnie z § 4 umowy oprocentowanie kredytu określono jako zmienne i stanowiącą sumę: marży w wysokości 3,30 % oraz stawki LIBOR dla terminów 6-miesięcznych (dla (...) por. § 1 pkt 13 umowy) z przedostatniego dnia roboczego przed uruchomieniem kredytu. Oprocentowanie miało być aktualizowane co 6 miesięcy (k. 33-34v).

8. Wypłata kredytu (jego transz) miała następować na wniosek kredytobiorców i według harmonogramu, które stanowiły załączniki do umowy (§ 5 - k. 34v).

9. Spłata kredytu miała następować przez obciążenie rachunku, do którego wystawili Bankowi pełnomocnictwo upoważniające do pobierania środków na spłatę (§ 9.8 - k. 35).

10. W przypadku kredytów walutowych zastosowanie miały dodatkowe postanowienia zawarte w załączniku nr 7 do umowy (por. §16.2 - k. 35v).

11. W ramach załącznika nr 7 kredytobiorca:

a) oświadczał, że jest mu znane i wyjaśnione przez Bank ryzyko zmiany kursu waluty, w której zaciągnął zobowiązanie kredytowe i jest świadomy ponoszenia tego ryzyka,

a) przyjmował do wiadomości, że:

- kwota kredytu jest wypłacana w walucie polskiej po przeliczeniu według kursu kupna waluty kredytu obowiązującego w Banku w dniu wypłaty kwoty kredytu lub transzy kredytu, zgodnie z Tabelą kursów walut Banku, ogłaszaną w siedzibie banku z zastosowaniem zasad ustalania kursów obowiązujących w Banku,

- kwota spłaty podlega przeliczeniu na złote po kursie sprzedaży waluty kredytu obowiązującym w Banku, zgodnie z Tabelą kursów walut Banku, ogłaszaną w siedzibie banku na koniec dnia spłaty (k. 44).

12. Środki z kredytu zostały uruchomione w 4 transzach wypłaconych w łącznej kwocie 114 009,40 PLN (bezsporne, zaświadczenie k. 53, historia spłat k. 54-56, uzasadnienie pozwu k. 9).

13. Powodowie spłacali kredyt wyłącznie w walucie polskiej (bezsporne, zaświadczenie i historia jw.).

14. W okresie od 22 października 2003 r. do 14 lutego 2020 r. powodowie dokonali na rzecz banku wpłat na kwotę 114 407,18 PLN, zaś w okresie od 6.07.2010 r. do 14.02.2020 r. kwotę 74 467,72 PLN. Nie dokonywali spłaty w (...) (bezsporne, zaświadczenie i historia jw.).

15. Pismem z 3 kwietnia 2020 r. powodowie zwrócili się do pozwanego z reklamacją dotyczącą przedmiotowej umowy w zakresie abuzywności zawartych postanowień umownych zawartych w załączniku nr 7 ust. 1 pkt 2 i pkt 4. Jednocześnie wezwali do ich usunięcia z treści umowy, ewentualnie do uznania, że łącząca strony umowa jest nieważna, a nadto do zwrotu 10 612 PLN w terminie 30 dni od doręczenia reklamacji (reklamacja k. 57-61, potwierdzenie nadania przesyłki k. 62).

Sąd zważył, co następuje:

1. Zastrzec na wstępie trzeba, że znaczna część poniższych rozważań w istocie powiela argumentację wskazywaną przez Sąd w uzasadnieniach wyroków zapadających w innych sprawach na tle niemal identycznych stanów faktycznych i twierdzeń stron, zaś tam, gdzie zachodzą odmienności, znajduje to należyte odniesienie do treści umowy, wniosków dowodowych stron oraz oceny poszczególnych żądań.

2. Powodowie ostatecznie żądali zwrotu części kwoty, jaką pozwany uzyskał od nich w ramach wykonania umowy kredytowej w okresie od 6.07.2010 r. do 14.02.2020 r. oraz ustalenia nieważności tej umowy, wskazując, że nieważność ta jest w istocie skutkiem zawarcia w umowie postanowień niedozwolonych w rozumieniu art. 385¹ Kodeksu cywilnego (k.c.), co do których nie udzielono im należytej informacji, jakie ryzyko wprowadzają.

3. Zgodnie z art. 189 k.p.c. można domagać się stwierdzenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli strona ma w tym interes prawny, rozumiany jako obiektywną potrzebę usunięcia wątpliwości lub niepewności co do istnienia lub charakteru stosunku łączącego ją z inną stroną. Przyjmuje się również, że interesu w wytoczeniu powództwa o ustalenie nie ma, jeżeli swój cel strona może osiągnąć formułując dalej idące żądanie, które będzie czynić zadość jej potrzebom, np. w formie żądania zwrotu świadczeń spełnionych na podstawie nieistniejącego lub nieważnego stosunku prawnego.

4. W ocenie Sądu powodowie mają interes prawny w wystąpieniu z żądaniami pozwu, a polega on na tym, że w istocie domagają się definitywnego usunięcia niepewności prawnej co do treści (ewentualnie istnienia) nawiązanego na podstawie tej umowy stosunku prawnego w związku z jej niektórymi postanowieniami, które miałyby mieć niedozwolony charakter. Zgodnie z art. 385¹ Kodeksu cywilnego (k.c.) postanowienia takie nie są wiążące i winny być wyeliminowane z umowy. Skutkiem eliminacji takich postanowień nie zawsze musi być upadek całej umowy, gdyż co do zasady powinna ona obowiązywać dalej w zmienionej treści. W przypadku umowy długoterminowej, jaką jest objęta pozwem umowa kredytu, żądanie zwrotu kwot wypłaconych lub wpłaconych może wynikać z różnych przyczyn (np. z tytułu zaległych rat, wskutek wypowiedzenia umowy, dokonania nadpłaty), zatem samo rozstrzygnięcie o uwzględnieniu lub oddaleniu żądania zapłaty na tle tej umowy nie zawsze wyeliminuje wątpliwości co do jej istnienia lub treści. Taką możliwość daje natomiast rozstrzygnięcie o żądaniu ustalenia bezskuteczności postanowień niedozwolonych, gdyż usuwa wątpliwości co do ich mocy wiążącej w stosunku do powołującego się na to konsumenta.

5. W pierwszej kolejności rozważyć zatem należało, jaki jest charakter umowy podpisanej przez strony i czy wskazywane postanowienia załącznika nr 7 miały charakter niedozwolony.

6. Zasadniczo postanowienia umowy spełniają przesłanki z art. 69 ustawy z dnia 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia – dalej jako pr. bank.) i pozwalają na uznanie, że strony miały zamiar zawrzeć umowę kredytu bankowego. Znane są bowiem strony umowy, kwota i waluta kredytu (franki szwajcarskie

(...), cel, na jaki został udzielony (budowa nieruchomości mieszkalnej), zasady i termin jego spłaty (w miesięcznych ratach w okresie 360 miesięcy), wysokość oprocentowania i zasady jego zmiany (suma stałej marża i zmiennej stopy bazowej LIBOR 6M dla (...)) oraz inne niezbędne warunki wynikające z art. 69 ust. 2 powołanej ustawy w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia.

7. Oceny tej nie zmienia okoliczność, że kwota udzielonego kredytu została określona i poddana oprocentowaniu w walucie szwajcarskiej, a zgodnie z załącznikiem nr 7 miała być wypłacona i spłacana w walucie polskiej.

8. Zgodnie z art. 358 § 1 k.c. w jego brzmieniu z daty zawierania umowy stron (21.07.2008 r.), zobowiązania pieniężne na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej mogły być wyrażone tylko w pieniądzu polskim z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie, zaś wyjątek dopuszczający tego typu umowy z udziałem banków wynikał z obowiązujących wówczas przepisów ustawy z dnia 27.07.2002 r. – Prawo dewizowe (pr. dewiz.).

9. Zgodnie z art. 3 ust. 1 i 3 pr. dewiz. oraz art. 1 i 2 pkt 18 pr. dewiz. dokonywanie obrotu dewizowego przez banki było dozwolone m.in. wówczas, gdy dotyczyło zawarcia umowy lub dokonania innej czynności prawnej powodującej lub mogącej powodować dokonywanie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami rozliczeń w walutach obcych albo przeniesienie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami własności wartości dewizowych, a także wykonywania takich umów lub czynności.

10. Nie ulega wątpliwości, że postanowienia umowy stron przewidywały rozliczenia kredytu w walucie szwajcarskiej.

11. Tym samym umowa stron mogła powodować rozliczenia w walutach obcych, a zatem mieściła się w ramach ustawowego zezwolenia, stanowiącego jednocześnie wyjątek od zasady wyrażonej w art. 358 § 1 k.c.

12. Umowa pozostawała i pozostaje również w zgodzie z przepisem art. 358¹ k.c., który w § 2 wprost przewiduje możliwość zastrzeżenia w umowie, że wysokość zobowiązania, którego przedmiotem od początku jest suma pieniężna, zostanie ustalona według innego niż pieniądz miernika wartości. W orzecznictwie sądowym zgodnie przyjmuje się przy tym, że w omawianym przepisie chodzi o pieniądz polski, a innym miernikiem wartości może być również waluta obca (por. wyroki SN w sprawie I CSK 4/07, I CSK 139/17, uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 339/06).

13. W załączniku nr 7, stanowiącym część umowy, jasno określono, że Bank ma postawić do dyspozycji kwotę kredytu wyrażoną w walucie szwajcarskiej, ale po jej przeliczeniu na walutę polską, zaś kredytobiorca w terminach poszczególnych rat ma zwracać kredyt wyłącznie w walucie polskiej.

14. Oznaczałoby to, że walutą zobowiązania kredytowego był frank szwajcarski (...), jednak walutą jego wykonania przez obie strony miała być waluta polska (PLN).

15. Jak widać, istota umowy sprowadzała się do zobowiązania Banku, że postawi do dyspozycji kredytobiorcy kwotę w PLN, która w dacie wypłaty stanowić miała równowartość dokładnie określonej kwoty wyrażonej w (...), zaś kredytobiorca zobowiązywał się spłacać w PLN równowartość rat kredytu wyrażonych w (...) według wartości takiej raty na dzień spłaty.

16. Umowa stron zawiera zatem elementy przedmiotowo istotne, które mieszczą się w konstrukcji umowy kredytu bankowego, i jako taka stanowi jej w pełni dopuszczalny oraz akceptowany przez ustawodawcę wariant. O akceptacji takiej świadczy nadto wyraźne wskazanie tego rodzaju kredytów (denominowanych) w treści art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 prawa bankowego oraz wprowadzenie art. 75b prawa bankowego, na podstawie nowelizacji tej ustawy, która weszła w życie z dniem 26.08.2011 r.

17. Umowa taka jest nadto dopuszczalna na podstawie art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

18. Jak już bowiem wskazano, jej istota polegała na stworzeniu przez Bank możliwości wykorzystania przez kredytobiorcę równowartości określonej kwoty pieniędzy z obowiązkiem zwrotu w określonym czasie takiej równowartości, przy czym miernikiem tych wartości pozostawać miał kurs waluty szwajcarskiej do waluty polskiej.

19. Zauważyć trzeba, że ryzyko zmiany kursu waluty przyjętej jako miernik wartości świadczenia z zasady może wywoływać konsekwencje dla obu stron – w przypadku podwyższenia kursu podwyższając wartość kredytu w PLN, którą miał oddać do dyspozycji Bank, a nadto podwyższając jego wartość, którą miał spłacać kredytobiorca, a w przypadku obniżenia kursu - obniżając wysokość tych świadczeń.

20. W konsekwencji trudno uznać, aby konstrukcja umowy kredytu denominowanego w walucie obcej, a realizowanego w walucie polskiej, była w swej zasadzie sprzeczna z prawem (zwłaszcza, że art. 69 prawa bankowego w brzmieniu obowiązującym od 26.08.2011 r. wprost wspomina o tego rodzaju kredytach, wcześniej zaś wspominał o konieczności wskazania w umowie waluty kredytu) lub zasadami współżycia społecznego. Ryzyko takiego ukształtowania stosunku prawnego obciąża bowiem obie strony.

21. Z zeznań powodów oraz treści podpisanego przez nich załącznika nr 7 do umowy, wynika, że mogli zapoznać się z umową przed jej podpisaniem oraz poznać ryzyko z nią związane, choć nie tłumaczono im tego szczegółowo; dostrzec trzeba, że – jak wynika z analizy ich zeznań oraz notatek dotyczących ponownej analizy ich zdolności kredytowej – byli zainteresowani uzyskaniem konkretnej kwoty, ale nie zastanawiali się nad konstrukcją i przyczynami, dla których mają zdolność kredytową w przypadku takiej umowy, nie mają jej natomiast dla kredytu bez odniesień do waluty obcej. Rozważali przy tym ryzyko związane z zaciągnięciem zobowiązania w walucie obcej, która może zdrożeć i uwzględnili je przy podejmowaniu ostatecznej decyzji, uznając, że waluta szwajcarska pozostanie stabilna – tak jak uważali znajomi i pracownicy banku. Nie zgłaszali przy tym wątpliwości lub potrzeby wyjaśnienia jej tych postanowień, nie domagali się też jej projektu przed podpisaniem.

22. Powyższe przemawia za przyjęciem, że powodowie znali ryzyko związane z odniesieniem kwoty kredytu do waluty szwajcarskiej, czego nie zmienia okoliczność, że nie rozważyli dostatecznie wszystkich aspektów umowy oraz zaniechali wystarczająco uważnego zapoznania się z jej treścią, skoro taką możliwość mieli.

23. Sama konstrukcja umowy stron nie daje zatem podstaw do uznania jej za sprzeczną z prawem, ustalonymi obyczajami lub zasadami współżycia społecznego.

24. Wskazany wyżej mechanizm obliczania wzajemnych zobowiązań w sposób określony w umowie stron wymaga jednak oceny również w aspekcie sposobu ustalania kursu waluty niezbędnego do tych operacji, gdyż powodowie podnieśli zarzut, że postanowienia umowy w tym zakresie mają charakter niedozwolony.

25. Zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszając jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Zgodnie z utrwalonym już orzecznictwem „wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść”, przy czym uznanie, że treść danego postanowienia umownego została indywidualnie uzgodniona wymagałoby wykazania, że „konsument miał realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego”, a „konkretny zapis był z nim negocjowany” (por. wyrok SA w Warszawie z 14.06.2013 r. w sprawie VI ACa 1649/12, z 15.05.2012 r. w sprawie VI ACa 1276/11, wyrok SA w Poznaniu z 6.04.2011 r. w sprawie I ACa 232/11).

26. Zgodnie ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ((...)), zajęтым w wyroku z dnia 3.10.2019 r. w sprawie C-260/18 na tle wykładni dyrektywy 93/13/EWG, i podtrzymanym tam poglądem dotyczącym

natury klauzul wymiany (czyli dotyczących kursów walutowych stosowanych do rozliczeń umów kredytowych), które wprowadzając do umów kredytowych ryzyko kursowe, określają faktycznie główny przedmiot umowy (pkt 44 powołanego wyroku), należy przyjąć, że postanowienia umowy stron w tym zakresie, jeżeli nie zostały sformułowane jednoznacznie, podlegają kontroli w celu stwierdzenia, czy nie mają charakteru niedozwolonego (art. 385¹ § 1 zd. drugie k.c.).

27. W przypadku uznania ich za niedozwolone, a tym samym za niewiążące kredytobiorcę, który zawiera umowę jako konsument, konieczne staje się również rozważenie skutków tego stanu rzeczy.

28. W ocenie Sądu nie ulega wątpliwości, że powodowie zawierali umowę jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ k.c.

29. W konsekwencji należy przejść do oceny postanowień dotyczących kursów używanych do przeliczenia zobowiązań stron w ramach umowy.

30. Ich istota sprowadza się do wskazania, że wysokość zobowiązań wynikających z umowy będzie wielokrotnie przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty.

31. Bezspornie mechanizm (konkretny sposób) ustalania kursu nie został opisany w żaden sposób, gdyż umowa w tym względzie odsyła tylko do „Tabeli kursów” definiowanej jako tabela banku.

32. Oznacza to, że zgodnie z umową Bank miał całkowitą swobodę w zakresie ustalania kursu waluty.

33. Nie ulega wątpliwości, że umowa stron została zawarta na podstawie wzoru opracowanego i stosowanego przez Bank. Oznacza to, że jej postanowienia – poza wyjątkami dotyczącymi określanych w ramach wniosku kredytowego kwoty kredytu, okresu spłaty, marży wpływającej na wysokość oprocentowania, prowizji - nie były uzgodnione indywidualnie w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c. a powodom nie wyjaśniano szczegółowo każdego jej postanowienia, w szczególności nie uzgadniano tego, czy można skorzystać z innego kursu waluty do rozliczenia kredytu niż przyjmowany przez pozwanego – co potwierdzają zeznania powodów.

34. Treść załącznika nr 7 i podpisy powodów pod tym załącznikiem świadczą jedynie, że powodowie zostali poinformowani o ryzyku zmiany kursu i zadeklarowali zgodę na poniesienie tego ryzyka. Czym innym jest jednak zgoda na poniesienie ryzyka związanego ze zmianą kursu waluty, a czym innym zgoda na swobodne ustalanie tego kursu przez jedną ze stron.

35. Z zeznań powodów wynika zaś, że nie poinformowano ich, w jaki sposób Bank będzie ustalał kursy wymiany w toku wykonywania umowy i nie dano realnej możliwości negocjowania w tym zakresie.

36. W tym miejscu dodać trzeba, że zbędne w tym zakresie było przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka wskazanego w odpowiedzi na pozew, który miał opisać procesy związane z udzielaniem podobnych kredytów i informowaniem kredytobiorców o warunkach kredytu i związanych z nim ryzykach. Świadek nie uczestniczył przy zawarciu umowy (co wynika z jej treści i zostało przyznane przez pozwanego). Nie negując, że w Banku obowiązywały pewne procesy i mechanizmy dotyczące informowania o ryzyku – co Sąd przyjmuje za dowiedzione i czego dowodem jest zresztą treść załącznika nr 7 oraz zeznania powodów - świadek najwyżej potwierdziłby ten fakt, nie mógłby natomiast przedstawić okoliczności zawarcia umowy objętej pozewem, w tym dotyczących przekazania powodom informacji, jak jest ustalany kurs Banku i zapewnienia im możliwości negocjacji treści załącznika nr 7.

37. W tym stanie rzeczy należy przyjąć, że postanowienia umowy w zakresie mechanizmu ustalania kursu waluty, stanowiącej narzędzie obliczeń służące do określenia wysokości zobowiązań stron, nie zostały w przypadku umowy stron uzgodnione indywidualnie. Nie sposób przy tym przyjąć, że takie uzgodnienie nastąpiło w wyniku wskazania rachunku do obsługi kredytu prowadzonego w PLN w ramach załącznika nr 4 (k. 41). Wskazanie takie w żaden sposób nie odnosi się bowiem do kursu, który miałyby być przyjmowany do rozliczenia kredytu.

38. W dalszym kroku należało rozważyć, czy wskazane postanowienia załącznika nr 7 – skoro dotyczą głównego przedmiotu umowy – są wystarczająco jednoznaczne i czy wynikające z nich prawa lub obowiązki stron zostały ukształtowane sprzecznie z dobrymi obyczajami lub w sposób rażąco naruszający interesy powodów jako konsumentów.

39. Jak już wskazywano, odwołują się one do tabeli, co do której wskazano jedynie, że chodzi o tabelę obowiązującą w banku, bez wskazania, w jaki konkretnie sposób jest ona ustalana i jak ustalone są umieszczone tam kursy walut. To zaś nie pozwala na jednoznaczne określenie zakresu tych postanowień i konsekwencji płynących dla kredytobiorcy. Nie można uznać, aby tak sformułowane postanowienia były wystarczające jednoznaczne.

40. Kwestionowane postanowienia umowy wskazywały na dwa rodzaje kursów – kurs kupna do ustalenia wysokości kredytu, którą należy wypłacić w PLN oraz kurs sprzedaży do ustalenia wysokości kolejnych rat spłaty w PLN.

41. Ponieważ sposób ustalania tych kursów nie został określony w umowie, oznacza to, że mogły być one wyznaczone jednostronnie przez Bank, czego nie zmienia okoliczność, że w pewnym zakresie mógł być on doznawać ograniczeń ze strony instytucji nadzorującej rynek finansowy, czy z uwagi na sytuację gospodarczą, gdyż kredytobiorca nie miał na to żadnego wpływu.

42. Na tle tak ukształtowanych postanowień dotyczących kursu waluty, która ma być miernikiem waloryzacji (przeliczenia) zobowiązań wynikających z umowy umów kredytu bankowego utrwalony jest już pogląd, że mają one charakter niedozwolony, gdyż są „nietransparentne, pozostawiają pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron” (por. np. uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 382/18 i przywołane tam orzecznictwo). Wysokość kredytu wyrażonego w walucie obcej do wypłaty w walucie polskiej, a następnie wysokość, w jakiej spłaty w walucie polskiej, będą zaliczane na spłatę kredytu wyrażonego w walucie obcej, zależą bowiem wyłącznie od jednej ze stron umowy.

43. Oznacza to, że po zawarciu umowy kredytobiorcy mieli ograniczoną możliwość przewidzenia wysokości kwoty, jaka zostanie im wypłacona, a następnie wysokości zadłużenia w PLN, skoro kursy wymiany w toku wykonywania umowy określić miał Bank. W sposób dowolny zatem Bank mógł kształtować wysokość swojego zobowiązania do wypłaty kwoty kredytu, jak również wysokość zobowiązania kredytowego w toku spłaty kredytu. Tym samym uzyskał też narzędzie do potencjalnego zminimalizowania niekorzystnych dla siebie skutków zmiany kursów na rynku międzybankowym lub zmian w zakresie oprocentowania (obniżka stopy bazowej), gdyż teoretycznie mógł je rekompensować zmianami kursu przyjętego do rozliczenia kredytu.

44. W ocenie Sądu przyznanie sobie przez pozwanego we wskazanych postanowieniach jednostronnej kompetencji do swobodnego ustalania kursów przyjmowanych do wykonania umowy prowadzi do wniosku, że były one sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy kredytobiorcy w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy (art. 385² k.p.c. – por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Takie rozwiązania dawały bowiem Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na kredytobiorcę całego ryzyka wynikającego ze zmiany kursów waluty indeksacyjnej i pozostawiały mu całkowitą swobodę w zakresie ustalania wysokości jego zadłużenia przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu.

45. Nie ma znaczenia, czy z możliwości tej Bank korzystał.

46. Dla uznania postanowienia umownego za niedozwolone wystarczy bowiem taka jego konstrukcja, która prowadzi do obiektywnej możliwości rażącego naruszenia interesów konsumenta, przy czym zgodnie z art. 385² k.c. ewentualna abuzywność postanowień umowy podlega badaniu na datę jej zawarcia z uwzględnieniem towarzyszących temu okoliczności i innych umów pozostających w związku z umową objętą badaniem (por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17).

47. Skoro zatem dla oceny abuzywności zapisów umowy istotny jest stan z daty jej zawarcia, to bez znaczenia dla tej oceny pozostaje, w jaki sposób pozwany wykonywał lub wykonuje umowę, w szczególności to, w jaki sposób ustalał, czy też ustala swoje kursy, czy odpowiadały one kursom rynkowym, w jaki sposób pozyskiwał środki na prowadzenie akcji kredytowej i w jaki sposób księgował, czy też rozliczał te środki oraz środki pobrane od kredytobiorców, jak również to, w jaki sposób zabezpieczał się przed ryzykiem i jakie koszty ponosił. Z tej przyczyny pominięto wniosek o przeprowadzenie m.in. w tym zakresie dowodu z opinii biegłego zawarty w odpowiedzi na pozew.

48. Co więcej, skoro oceny abuzywności dokonuje się na datę zawarcia umowy, bez znaczenia pozostają późniejsze zmiany tej umowy, wprowadzane na podstawie aneksów lub innych zmian umowy (np. regulaminów), precyzujących na przyszłość sposób ustalania kursu waluty indeksacyjnej, chyba że zostały one zawarte lub wprowadzone w celu jednoznacznego wyeliminowania postanowień niedozwolonych, o których abuzywności kredytobiorca został poinformowany lub miał tego świadomość, a nadto godził się na ich zastosowanie do przeszłych rozliczeń, w ramach zmiany umowy (aneksu) decydując się na ich wyeliminowanie wyłącznie na przyszłość.

49. Sytuacji w tym zakresie nie zmienił również fakt wejścia w życie ustawy z dnia 29.07.2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (tzw. ustawa antyspreadowa).

50. Przypomnieć należy, że powołana regulacja - w odniesieniu do wcześniej zawieranych umów o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż polska i w zakresie części tego kredytu pozostałego do spłacenia - przewidywała obowiązek zawarcia w umowie szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu.

51. Ustawa antyspreadowa nie odnosiła się zatem do tej części kredytu, która była spłacana wcześniej i nie usuwała abuzywności pierwotnych postanowień, nawet w przypadku zawarcia aneksu wprowadzającego na przyszłość zmiany wynikające z ustawy.

52. Podsumowując tę część rozważań, w ocenie Sądu wskazane wyżej postanowienia umowy dotyczące stosowania dwóch różnych rodzajów kursów, które mogły być swobodnie ustalone przez jedną ze stron umowy (Bank) nie zostały uzgodnione indywidualnie i kształtowały zobowiązania kredytobiorcy w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy, a zatem miały charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c., a w związku z tym nie wiążą powodów.

53. Wyeliminowanie wskazanych zapisów przy zachowaniu postanowień dotyczących określenia kwoty kredytu w (...) oznaczałoby, że kwota kredytu powinna zostać przeliczona na PLN, a kredytobiorca w terminach płatności kolejnych rat powinien spłacać raty w PLN, przy czym żadne postanowienie nie precyzowałoby kursu, według którego miałyby nastąpić takie rozliczenia.

54. Nie ma możliwości zastosowania w miejsce wyeliminowanych postanowień żadnego innego kursu waluty.

55. Zgodnie z wiążącą wszystkie sądy Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy 93/13/EWG dokonaną przez (...) w powołanym już wyżej wyroku z dnia 3.10.2019 r. w sprawie C-260/18:

a) w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy (którą implementowały do polskiego porządku prawnego przepisy art. 385¹ i nast. k.c.), skutkiem tego jest wyłącznie wyeliminowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następnie je zaakceptuje,

b) w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym albo przepisem, który można by zastosować za zgodą stron, o ile brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi (pkt 48, 58 i nast. wyroku (...)),

c) nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, nie mających charakteru dyspozytywnego, gdyż spowodowałyby to twórczą interwencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów zamierzoną przez strony, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów (dotyczy m.in. art. 56 k.c., art. 65 k.c. i art. 354 k.c. - por. w szczególności pkt 57-62 wyroku (...)),

d) w przypadku ustalenia, że wyeliminowanie postanowień niedozwolonych powoduje zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy, nie ma przeszkód, aby przyjąć, zgodnie z prawem krajowym, że umowa taka nie może dalej obowiązywać (por. w szczególności pkt 41-45 wyroku (...)),

e) nawet jeżeli skutkiem wyeliminowania niedozwolonych postanowień miałyby być unieważnienie umowy i potencjalnie niekorzystne dla konsumenta następstwa, decyzja co do tego, czy niedozwolone postanowienia mają obowiązywać, czy też nie, zależy od konsumenta, który przed podjęciem ostatecznej decyzji winien być poinformowany o takich skutkach (por. w szczególności pkt 66-68 wyroku (...)).

56. Przenosząc powyższe uwagi na stan faktyczny niniejszej sprawy należy wskazać, że powodowie poinformowani o możliwych skutkach braku akceptacji dla postanowień niedozwolonych, nie wyrazili zgody na ich stosowanie (por. protokoły rozpraw).

57. Brak możliwości stosowania norm o charakterze ogólnym nie pozwala na sięgnięcie do domniemanej woli stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.), które w odniesieniu do innych stosunków prawnych pozwalały na ustalenie wartości świadczenia określonego w walucie obcej np. przez odniesienie się do tej waluty według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski.

58. Nie ma przy tym możliwości sięgnięcia po przepis art. 358 § 2 k.c., który posługuje się takim właśnie kursem w przypadku możliwości spełnienia świadczenia wyrażonego w walucie obcej. Wspomniany przepis nie obowiązywał w dacie zawarcia umowy (wszedł w życie z dniem 24.01.2009 r.), zaś uznanie pewnych postanowień umownych za niedozwolone skutkuje ich wyeliminowaniem z umowy wprawdzie następnie, ale ze skutkiem już od daty jej zawarcia, co czyni niemożliwym zastosowanie przepisu, który wówczas nie obowiązywał. Nawet gdyby uznać, że art. 358 § 2 k.c. mógłby być stosowany do skutków, które nastąpiły po dacie jego wejścia w życie (przy wysoce wątpliwym założeniu, że skutki te nie są związane z istotą umowy stron – por. art. XLIX przepisów wprowadzających kodeks cywilny), to nadal brak byłoby możliwości ustalenia kursu, według którego należałoby przeliczać zobowiązania stron sprzed tej daty, czyli przede wszystkim ustalić wysokość kwoty, jaką Bank powinien postawić do dyspozycji kredytobiorcy w PLN, wykonując umowę kredytu.

59. W ocenie Sądu eliminacja postanowień określających kurs wymiany i brak możliwości uzupełnienia umowy w tym zakresie skutkuje obiektywnym brakiem możliwości jej wykonania przez obie strony zgodnie z jej istotą, tj. jako umowy kredytu bankowego.

60. Zgodnie z art. 69 ust. 1 pr. bank. umowa kredytu polega bowiem na tym, że Bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

61. Po wyeliminowaniu z umowy stron postanowień dotyczących kursów wymiany, wiadomo jedynie, że Bank zobowiązuje się postawić do dyspozycji kredytobiorcy równowartość określonej kwoty franków szwajcarskich w złotych polskich, lecz nie wiadomo, jak ma być ustalona ta równowartość (według jakiego miernika). Podobnie nie wiadomo, jaką kwotę powinien zwrócić kredytobiorca, która miałaby być równowartością rat określonych w (...). W konsekwencji nie da się ustalić kwoty kredytu w walucie wykonania zobowiązania, a brak jednoznacznego określenia kwoty kredytu (czy to w postaci ściśle określonej kwoty, czy to przez ściśle i jednoznaczne określenie parametrów

do jej ustalenia – np. kursu wymiany) oznacza brak jednego z przedmiotowo istotnych elementów umowy kredytu wskazanych w art. 69 pr. bank.

62. Brak jednego z takich elementów oznacza, że umowa jest niezgodna z art. 69 pr. bank. i tym samym sprzeczna z prawem i z tego względu nieważna (art. 58 k.c.).

63. Z podanych przyczyn, na podstawie art. 189 Kodeksu postępowania cywilnego (k.p.c.) w związku z art. 58 § 1 k.c. i art. 69 pr. bank, powództwo o ustalenie nieważności umowy stron należało uwzględnić – jak w pkt. I sentencji wyroku.

64. Nieważność umowy oznacza, że nie istnieje stosunek zobowiązaniowy między stronami, jaki miałby powstać w wyniku jej zawarcia.

65. W konsekwencji, strony, które zawarły nieważną umowę, powinny sobie zwrócić wzajemnie otrzymane świadczenia. Skoro bowiem podstawa tych świadczeń, jaką była umowa, wskutek ustalenia abuzywności jej postanowień, została uznana za nieważną i sprzeczną z prawem, świadczenia te są świadczeniami nienależnymi w rozumieniu art. 410 k.c.

66. Zastrzec przy tym trzeba, że ponieważ nieważność umowy jest skutkiem powołania się przez powodów na niedozwolony charakter niektórych jej postanowień, z czego mogli, lecz nie musieli skorzystać, obowiązek zwrotu świadczeń stał się aktualny dopiero z chwilą skutecznego powiadomienia pozwanego Banku, że te postanowienia są kwestionowane i wywodzony jest z tego skutek w postaci nieważności umowy. Z tą bowiem datą pozwany Bank mógł najwcześniej dowiedzieć się o woli kredytobiorcy, jako konsumenta.

67. W niniejszej sprawie nastąpiło to z datą doręczenia Bankowi reklamacji z dnia 3.04.2020 r.

68. Zgodnie z art. 410 k.c. w przypadku świadczeń nienależnych zastosowanie znajdują przepisy art. 405 i nast. k.c., które przewidują obowiązek zwrotu korzyści uzyskanych kosztem innej osoby.

69. Zgodnie z poglądem przyjętym przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7.05.2021 r. w sprawie III CZP 6/21, w przypadku następczej nieważności umowy kredytowej po obu jej stronach powstają odrębne roszczenia o zwrot świadczeń nienależnie spełnionych. Uwzględniając to, że Sąd Najwyższy nadał wskazanej uchwale moc zasady prawnej, co oznacza, że będzie ona stosowana przez ten sąd również w innych sprawach, za konieczne należy uznać odstępianie od poglądów, jakie sąd w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę wyrażał w tym zakresie przy rozpoznawaniu innych spraw o analogicznym charakterze i uznanie, że ostatecznie świadczenia te podlegają zwrotowi niezależnie od siebie, bez konieczności badania z urzędu, czy ich wzajemna wysokość prowadzi do powstania stanu wzbogacenia, który byłby miarą zwrotu różnicy między tymi świadczeniami.

70. Bezzasadne byłoby przy tym powoływanie się na przez Bank na brak obowiązku zwrotu świadczenia z uwagi na przepisy art. 411 k.c., gdyż w pkt. 1 tej regulacji wyraźnie wskazano, że nie dotyczy on sytuacji, w której zwrot ma dotyczyć świadczenia spełnionego m.in., w wykonaniu nieważnej czynności prawnej – jak w sprawie niniejszej.

71. Powodowie spłacając kredyt nie spełniali również świadczeń z tytułu umowy przed nadejściem terminu ich wymagalności (art. 411 pkt 4 k.c.), skoro z uwagi na nieważność umowy nie byli zobowiązani do takich spłat, a co najwyżej do zwrotu świadczenia nienależnego, jakim stała się wypłacona im kwota kredytu.

72. Nie można również uznać, aby żądanie zwrotu tych świadczeń stanowiło nadużycie prawa i było sprzeczne z zasadami współżycia społecznego w rozumieniu art. 5 k.c., zaś spłaty dokonywane przez powodów były zgodne z tymi zasadami (art. 411 pkt 2 k.c.). Nieważność umowy jest efektem zamieszczenia w niej postanowień niedozwolonych przez Bank, a zatem skutkiem jego działań rażąco naruszających dobre obyczaje i interesy powodów. Trudno zatem przyjąć, aby na naruszenie zasad współżycia społecznego mógł powołać się skutecznie ten, kto pierwszy te zasady

naruszył, formułując umowę w taki sposób, jednocześnie twierdząc, że wykonywanie nieważnej ostatecznie umowy było zgodne z tymi zasadami.

73. W konsekwencji żądanie zwrotu świadczeń spełnionych przez powodów w okresie objętym pozwem należało co do zasady uwzględnić, gdyż nie było sporu, że w wykonaniu tej umowy - zgodnie z zaświadczeniem wystawionym przez pozwanego i dołączonym do pozwu - w okresie od 6.07.2010 r. do 14.02.2020 r. od powodów pobrano kwotę **74 467,72 PLN**, czym dokonano nienależnego ostatecznie przysporzenia na rzecz pozwanego.

74. Za częściowo skuteczny należało jednak uznać podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia.

75. Zgodnie z wyrokami (...) z dnia 22.04.2021 r. w sprawie C-485/19 i z dnia 10.06.2021 r. w sprawie C-6-9/19 oraz w połączonych sprawach od C-776/19 do C-782/19, przepisy dyrektywy 93/13/EWG w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich wprawdzie **sprzeciwiają się** przedawnieniu roszczeń konsumenckich, mających na celu stwierdzenie, że dane postanowienia umowne mają charakter nieuczciwy (np. roszczeń o ustalenie bezskuteczności postanowień, nieważności umowy lub nieistnienia stosunku prawnego zawierającego postanowienia niedozwolone), **jednak nie stoją na przeszkodzie** przedawnieniu roszczeń restytucyjnych będących następstwem takiego stwierdzenia, tj. np. roszczeń o zwrot świadczeń spełnionych w wykonaniu postanowień nieuczciwych. Ze wspomnianych wyroków wynika nadto, że bieg terminu przedawnienia takich roszczeń restytucyjnych **nie może się skończyć** przed datą powzięcia przez konsumenta wiedzy o niedozwolonym charakterze takiego postanowienia, względnie przed dniem, w którym przy zachowaniu przeciętnej staranności wiedzę taką mógł - obiektywnie rzecz biorąc - powziąć.

76. W ocenie Sądu datą, w której kredytobiorcy najpóźniej dowiedzieli się lub mogli z zachowaniem przeciętnej staranności i obiektywnie powziąć wiedzę o niedozwolonym (nieuczciwym) charakterze postanowień umów kredytów indeksowanych lub denominowanych w walucie obcej uprawniających kredytodawców do swobodnego i samodzielnego ustalania kursów wymiany, była data wejścia w życie ustawy antyspreadowej, tj. 26.08.2011 r.

77. Ustawa antyspreadowa stanowiła bowiem reakcję na sytuację związaną z nagłym wzrostem kursu waluty szwajcarskiej w stosunku do waluty polskiej i trudności, jakie niektórzy kredytobiorcy zaczęli mieć w spłacie kredytów indeksowanych lub denominowanych do tej waluty, jak również efektem zastrzeżeń co do swobody ustalania kursów wymiany przez kredytodawców, czyli banki. Zgodnie z zapisami tej ustawy nałożono na banki obowiązek wprowadzenia w umowach szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu, a nadto umożliwienia kredytobiorcom spłaty bezpośrednio w walucie, a w tym celu bezpłatnego otwarcia i prowadzenia odrębnego rachunku (por. art. 69 ust. 2 pkt 4a i art. 75b pr. bank.).

78. Ustawa antyspreadowa jest aktem prawa powszechnie obowiązującego i została ogłoszona w sposób umożliwiający bezproblemowe zapoznanie się z jej treścią; była również szeroko komentowana w środkach masowego przekazu, co umożliwiało powzięcie wiedzy o jej treści, skonfrontowanie jej z zapisami poszczególnych umów i przekonanie się o uczciwości lub nieuczciwości konkretnych postanowień.

79. Reasumując ten wątek, za datę, przed którą nie mógł upłynąć termin przedawnienia konsumenckich roszczeń restytucyjnych, należy przyjąć datę wejścia w życie ustawy antyspreadowej, tj. **26.08.2011 r.**

80. O zwrot środków pobranych nienależnie na poczet spłaty rat kredytu w wykonaniu nieważnej następczo umowy, powodowie mogli zwrócić się najwcześniej po tym, jak pobrano je po raz pierwszy, a później w datach płatności kolejnych rat spłaty kredytu.

81. Zgodnie z art. 120 § 1 k.c. z tymi datami zatem rozpoczynał się bieg terminu przedawnienia ich roszczeń o zwrot poszczególnych świadczeń, który – jak wskazano wyżej - **nie mógł się skończyć przed dniem 26.08.2011 r.**

82. Spłata kredytu rozpoczęła się w 1.12.2003 r. (zaświadczenie i historia spłat k. 53, 54), a zatem – zgodnie z art. 120 § 1 k.c. - z tą datą rozpoczął się bieg terminu przedawnienia roszczeń o zwrot pierwszej kwoty pobranej na poczet wykonania umowy, a o zwrot kolejnych – z datami kolejnych płatności.

83. Zgodnie z art. 118 k.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 9.07.2018 r. i stosowanym do roszczeń powódki jako konsumenta z mocy art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 13.04.2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 1104), termin przedawnienia roszczeń o zwrot świadczenia spełnianego ratalnie (a zatem nie mającego charakteru świadczenia okresowego) wynosił 10 lat.

84. Roszczenie powodów o zwrot pierwszej raty przedawniało się zatem po upływie tego terminu - z dniem 1.12.2013 r., a każdej kolejnej raty – z upływem każdego kolejnego miesiąca, do chwili przerwania biegu przedawnienia, np. przez wniesienie pozwu (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.). Jak widać termin przedawnienia przypadął po 26.08.2011 r., zatem powodowie mieli czas na skuteczne powołanie się na niedozwolony charakter postanowień umowy z pozwanym i dochodzenie roszczeń restytucyjnych przed jego upływem.

85. Pozew został wniesiony w dniu 24.08.2020 r. (k. 93). W tej dacie za przedawnione należało zatem uznać roszczenia o zwrot świadczeń spełnionych w okresie od początku spłaty kredytu do 24.08.2010 r., tj. za okres poprzedzający 10 lat przed datą wniesienia pozwu.

86. Pozwem objęto świadczenia za okres od 6.07.2010 r., a w okresie od tej daty do dnia 24.08.2010 r. pobrano od powodów tylko jedną ratę w kwocie 547,37 PLN (por. zaświadczenie k. 54v).

87. Roszczenia powodów o zwrot rat zapłaconych nienależnie należało zatem uznać za nieprzedawnione do kwoty **73 920,35 PLN** (74 467,72 PLN minus przedawnione 547,37 PLN).

88. Jednoznaczne żądanie zwrotu świadczeń w takiej wysokości zostało sformułowane w piśmie z dnia 30.03.2021 r. zmieniającym powództwo (k. 306-308), gdyż w pierwotnym pozwie, jak i w reklamacji z dnia 3.04.2020 r. (k. 57-61), żądania zapłaty były inne, inaczej obliczone i powiązane z innymi żądaniami, które ostatecznie nie były przedmiotem żądania głównego. Pismo zmieniające powództwo pozwany otrzymał w dniu 15.04.2021 r. (k. 317) z terminem dwóch tygodni na ustosunkowanie się i odpowiedział pismem z dnia 29.04.2021 r., negując zasadność roszczeń. W dacie pozwany znał już stan faktyczny sprawy i mógł zorientować się co do słuszności żądań powodów oraz spełnić je. Nie dokonując tego, po tej dacie, tj. od 30.04.2021 r., znalazł się natomiast w opóźnieniu, które to opóźnienie - zgodnie z art. 481 § 1 i 2 k.c. - upoważniało powodów do żądania odsetek ustawowych z tego tytułu.

89. ***W tym stanie rzeczy, na podstawie powołanych przepisów (art. 405 i nast. k.c. w zw. z art. 410 k.c. oraz art. 481 § 1 i 2 k.c.), na rzecz powodów należało zasądzić kwotę 73 920,35 PLN z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za okres od 30.04.2021 r., a w pozostałej części, tj. ponad zasądzoną kwotę, powództwo oddalić – jak w pkt. II sentencji wyroku.***

90. Uwzględnienie roszczeń głównych czyniło zbytecznym rozstrzygnięcie o żądaniach ewentualnych, zgłoszonych na wypadek ich oddalenia.

KOSZTY PROCESU

91. Zgodnie z art. 98 k.p.c. strona przegrywająca proces jest zobowiązana do zwrotu kosztów stronie wygrywającej, co w sprawie niniejszej oznacza, że pozwany powinien zwrócić powodom celowe koszty dochodzenia ich praw. Zasada ta doznaje modyfikacji w art. 100 i 102 k.p.c., które przewidują, że w przypadku częściowego uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozliczone (art. 100), zaś w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów lub nie obciążać jej w ogóle kosztami (art. 102).

92. Żądania powodów zostały uwzględnione niemal w całości (poza drobną częścią żądania zapłaty i okresu odsetkowego), co w ocenie Sądu pozwala na zasądzenie na ich rzecz całości kosztów procesu. Obejmowały one

uiszczoną opłatę od pozwu (1 000 zł) i wynagrodzenie pełnomocnika (adwokata) w stawce wynikającej z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (5 400 zł) wraz z opłatą za pełnomocnictwo (po 17 zł), tj łącznie 6 417 zł. Taką zatem kwotę zasądzono na ich rzecz od pozwanego wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku – jak w pkt. III sentencji wyroku.